

FEDERATIES EN
MEDEDINGINGSREGELS 2024

fair play wint

FAROS

VBO FEB
Verbond van Belgische Ondernemingen
Fédération des Entreprises de Belgique

OVER DE AUTEURS

FAIR PLAY WINT FEDERATIES EN MEDEDINGINGSREGELS © 2024

REDACTIE VIERDE EDITIE (2024)

Axel DESMEDT (BMA > inleiding)
Karolien FRANCKEN (Faros)
Pieter TIMMERMANS (VBO FEB)
Emmelie WIJCKMANS (Faros)

REDACTIEGROEP EERSTE (2009), TWEEDE (2011) EN DERDE EDITIE (2016)

Charles GHEUR (Brussels School of Competition –
1ste, 2de en 3de editie)
Philippe LAMBRECHT (VBO FEB – 1ste, 2de en 3de editie)
Erik PEETERMANS (VBO FEB, 3de editie)
Nicolas PETIT (Howrey – 1ste editie, Université de Liège –
2de en 3de editie)
Frank WIJCKMANS (Faros – 1ste en 3de editie)
Peter WYTINCK (Stibbe – 1ste en 3de editie)

COÖRDINATIE: Margo OSIER en Mathilde CARPENTIER
EINDREDACTIE: Hilde DE BRANDT en Johan VAN PRAET
VORMGEVING: Landmarks
FOTO'S: Ivan DE CUYPER, Kristof VADINO
VERANTWOORDELIJKE UITGEVER: Stefan MAES,
Ravensteinstraat 4, 1000 Brussel
ISBN: 9789464988161
WETTELIJK DEPOT: D/2024/0140/18
PUBLICATIEDATUM: oktober 2024

Cette publication est également
disponible en français.

Niets uit deze publicatie mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronische drager of op
welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de publicatieverantwoordelijke.

Karolien Francken is partner in het Faros competition team en de drijvende kracht achter de innovatieve compliancepraktijk van Faros. Ze heeft uitgebreide praktische ervaring in het ontwikkelen van op maat gemaakte complianceprogramma's en het geven van hands-on trainingen aan juridische teams, verkoopteams en federaties in heel Europa. Naast haar compliancepraktijk heeft Karolien ruime ervaring in het mededingingsrecht met betrekking tot o.a. distributieovereenkomsten, horizontale overeenkomsten en concentratiecontrole. Karolien publiceert regelmatig met betrekking tot het mededingingsrecht.

Emmelie Wijckmans is partner in het Faros competition team en is experte op het gebied van misbruik van dominantie, horizontale overeenkomsten en kartelzaken. Haar ervaring strekt zich verder uit tot concentratiecontrole en distributieovereenkomsten. Ze geeft strategisch advies op hoog niveau over onder meer samenwerkingsprojecten met concurrenten, kortingsregelingen en informatie-uitwisseling. Als trainer binnen het complianceteam van Faros ontwikkelt ze op maat gemaakte opleidingen over de naleving van het mededingingsrecht voor Belgische en internationale bedrijven. Emmelie publiceert regelmatig met betrekking tot het mededingingsrecht.

INHOUDSTAFEL

01

WOORD VOORAF

02

INLEIDING

03

BASISPRINCIPES

- a. Basisprincipes van het mededingingsrecht
- b. Sancties voor federaties en haar leden
  - i. Administratieve geldboetes
  - ii. Persoonlijke aansprakelijkheid van betrokken personen
  - iii. Overige sancties

04

FEDERATIES EN MEDEDINGINGSREGELS

- a. Ontmoetingsplaats van concurrenten
- b. Organisatie en werkingsregels van federaties
- c. Typische federatie-activiteiten
  - i. Informatie-uitwisseling
  - ii. Concrete aanbevelingen
  - iii. Gedragscodes
  - iv. Gestandaardiseerde algemene voorwaarden en modelcontracten
  - v. Technische normen, duurzaamheidsnormen en kwaliteitslabels
  - vi. Beurzen en salons
  - vii. Aankoop- en verkoopgroeperingen

05

WIE ZIJN DE CONCURRENTIEWAAKHONDEN?

- a. Overzicht
- b. De Europese Commissie
- c. De nationale mededingingsautoriteiten (NMA's)
  - i. Algemeen
  - ii. De Belgische Mededingingsautoriteit (BMA)
- d. De nationale rechterlijke instanties
  - i. Algemeen
  - ii. Beroep tegen beslissingen van de BMA
  - iii. Amicus curiae
- e. Het Europees Hof van Justitie

06

HOE KOMT EEN FEDERATIE PRAKTISCH IN CONTACT MET HET MEDEDINGINGSRECHT?

- a. Huiszoeken
- b. Verzoek om inlichtingen
- c. Klachten
- d. Meldingen van klokkenluiders

07

ALGEMENE SLOTBESCHOUWING

08

CHECKLIST: HOE EEN FEDERATIEVERGADERING ORGANISEREN?

01

Prijsafspraken, afstemming bij openbare aanbestedingen (bid rigging) of afspraken om elkaar geen medewerkers af te snoepen (no poach) ... het zijn klassieke en zware inbreuken op het mededingingsrecht. Het feit dat dit soort afspraken bewust of onbewust binnen een belangenorganisatie zou worden gemaakt, verandert hieraan niets. Dat komt trouwens duidelijk tot uiting in de rechtspraak en beslissingspraktijk door mededingingsautoriteiten.

Ongewild zijn sectorfederaties een uiterst gevoelige 'plek' net omdat ze fungeren als ontmoetingsplaats bij uitstek waar concurrenten elkaar op neutraal terrein ontmoeten. Daardoor staan behalve de ondernemingen zelf, ook de sectorfederaties vandaag onder scherp toezicht van de mededingingsautoriteiten. En logischerwijze niet alleen in ons land, wetende dat ondernemen meer wel dan niet een grensoverschrijdende business is.

->-> **“Met de groeiende complexiteit nemen ook de risico’s op fouten en sancties toe. En die kunnen zwaar doorwegen.”**

Zo publiceerde de Franse mededingingsautoriteit in 2021 een uitgebreide studie over *‘Les organismes professionnels’* om de naleving van het mededingingsrecht door die organisaties te bevorderen. Ook in nieuwe Europese 'horizontale richtsnoeren' verwijst de Europese Commissie expliciet naar de rol en verantwoordelijkheid van de sectorfederaties. Een kritieke rol die ze meer dan ooit ter harte nemen.

WOORD VOORAF

HOE COMPLEXER, HOE RISICOVOLLER

Of u het nu hoort donderen in Keulen of alle ins en outs al onder de knie hebt, het mededingingsrecht is en blijft een bijzonder complexe materie. Niet op zijn minst door de oprukkende digitalisering. Wat zeggen de nieuwe richtsnoeren bijvoorbeeld over het gebruik van algoritmes en artificiële intelligentie in bedrijfsactiviteiten? Wat met gedeelde investeringen in het kader van de transitie richting duurzame economie?

Met de groeiende complexiteit nemen ook de risico's op fouten en sancties toe. En die kunnen zwaar doorwegen. Overtreders riskeren administratieve geldboetes en reputatieschade. Beslissingen kunnen ongeldig worden verklaard en zelfs individuele medewerkers kunnen boetes krijgen.

Een verwittigd man is er twee waard, luidt het spreekwoord. Een gedegen kennis van de spelregels is nog veel waardevoller. Het is de kerntaak van het VBO om federaties en ondernemingen met expertise bij te staan. Met deze gids krijgt u alvast een praktische leidraad in handen.

Pieter Timmermans
CEO VBO FEB

02

Het woord ‘concullega’s’ is een samentrekking van ‘collega’s’ en ‘concurrenten’ en wordt doorgaans gebruikt om bedrijven of sectorgenoten actief binnen dezelfde bedrijfstak of sector te benoemen. Sectorgenoten zijn in de eerste plaats concurrenten die elkaar bekampen om extra marktaandeel. De essentie van open en dynamische markten bestaat er immers in om door concurrentie een betere prijs of kwaliteit voor de eindgebruiker af te dwingen, ten gunste van de welvaart. Het mededingingsrecht is bedoeld om de concurrentie op de markt te vrijwaren en ervoor te zorgen dat er tussen sectorgenoten geen ongeoorloofde praktijken ontstaan die de marktwerking ernstig verstoren. Maar dat wil niet zeggen dat sector- of beroepsgenoten niet kunnen samenwerken of geen gemeenschappelijke belangen zouden kunnen behartigen. Wel integendeel, ze kunnen zich verenigen of zich samen inzetten voor een gedeeld doel. Het zijn dus ook collega’s.

INLEIDING

Samenwerking kan om verschillende redenen noodzakelijk zijn. Er dienen zich namelijk heel wat collectieve uitdagingen aan, zoals onder meer: zorgen voor duurzaamheid en milieubescherming, standaardisatie en innovatie voor een sterk Europees industrieel beleid en het samen aanpakken van uitdagingen op het vlak van veiligheid. Samenwerking kan voor kleinere spelers nodig zijn om een vuist te maken tegenover veel grotere spelers, bijvoorbeeld in Big Tech op internationaal niveau of in de distributie- en voedingssector op een meer lokaal niveau. Recente ontwikkelingen rond AI maken het bundelen van de krachten zelfs extra prangend. Denk aan het groeperen van productiecapaciteit (met name bij de aankoop van energie), de ontwikkeling van innoverende AI-modellen en de consolidatie van data voor de training van die modellen. Er zijn veel goede redenen voor concurrenten om samen te werken en gezamenlijke doelstellingen na te streven die moeilijk of zelfs onmogelijk op individuele kracht realiseerbaar zijn. Zeker in een land als België, waar meer dan 1,1 miljoen kmo’s actief zijn, kan samenwerking het verschil betekenen tussen falen en slagen. Beroepsverenigingen kunnen voor hun leden een belangrijke rol spelen bij de totstandkoming en uitbouw van dergelijke samenwerkingsverbanden.

→ → **“De scheidingslijn tussen wettig en onwettig gedrag is soms flinterdun en kan een beroepsvereniging onvermoed in een grijze zone brengen.”**

Onderhavige brochure brengt de mededingingsregels in herinnering, en dat is in die context meer dan nuttig. Ondanks lovenswaardige inspanningen om de bewustwording rond de regels te verhogen, raken beroeps- of sectorfederaties soms toch nog betrokken bij inbreukdossiers. Dat kan tot zware boetes en reputatieschade leiden, ook in België. Sinds enkele jaren bepaalt het Wetboek Economisch Recht dat beroepsfederaties een geldboete kunnen krijgen die, in voorkomend geval, zelfs op de leden kan worden verhaald.

02

- 1. WOORD VOORAF
- 2. INLEIDING
- 3. BASISPRINCIPES
- 4. FEDERATIES EN MEDEDINGINGSREGELS
- 5. CONCURRENTIEWAAKHONDEN
- 6. PRAKTISCH
- 7. SLOTBESCHOUWING
- 8. CHECKLIST

De rode lijnen zijn doorgaans bekend en verschillende precedentes maken intussen duidelijk wat kan en niet kan. Maar met nieuwe technologieën komen er ook nieuwe verantwoordelijkheden, ook voor beroepsfederaties. Het ontwikkelen en gebruiken van algoritmen kan bijvoorbeeld uitmonden in een concrete prijsafpraak, waarbij het algoritme het doorgangsluik wordt. In het licht van de bestaande principes rond de uitwisseling van informatie tussen concurrenten, moet ook de massale beschikbaarheid en uitwisseling van data onder de loep worden genomen. En ook discriminatoire of uitsluitingspraktijken door beroepsverenigingen, bijvoorbeeld ten opzichte van nieuwe spelers in de markt, zijn uit den boze. Deze gids houdt dat allemaal tegen het licht.

De scheidingslijn tussen wettig en onwettig gedrag is soms flinterdun en kan een beroepsvereniging onvermoed in een grijze zone brengen. In dat geval is de Belgische Mededingingsautoriteit (BMA) steeds bereid om af te toetsen of een voorgenomen samenwerking in het kader van federatieactiviteiten al dan niet geoorloofd is. BMA vervangt uiteraard de juridische raadgevers niet, maar staat wel steeds open voor een constructieve dialoog.

De vierde editie van deze brochure is het bewijs dat leden dit initiatief appreciëren en dat het VBO de actualisering ervan noodzakelijk blijft vinden. Wij delen die visie. Hoewel deze brochure geen richtlijn of communicatie van de BMA is en niet als dusdanig gezien moet worden, zijn brochures als deze, die in eenvoudige taal uitleggen wat wel en niet mogelijk is, bijzonder nuttig voor de dagdagelijkse werking van federaties en hun leden.

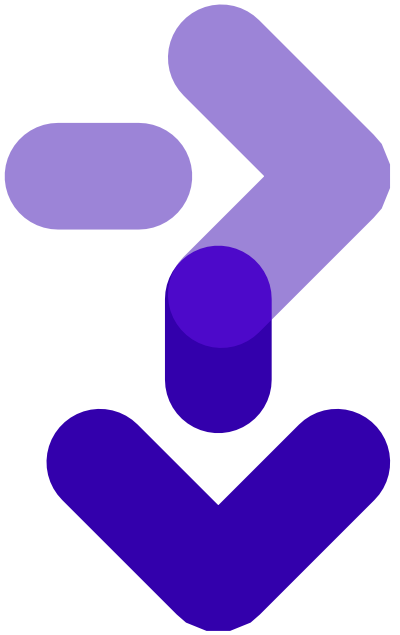
Behalve een deskundige uiteenzetting van de basisprincipes van de mededingingsregels biedt deze brochure een nuttig overzicht van de procedures waaraan men mogelijk wordt blootgesteld wanneer men met het mededingingsrecht in aanraking komt. De Europese Commissie en de nationale autoriteiten zoals de BMA, spelen daarin uiteraard een sleutelrol.

Heel terecht wordt ook gewezen op de toenemende rol van de rechterlijke instanties in de toepassing van het mededingingsrecht, al dan niet in dialoog met de BMA, via haar bevoegdheid om als *amicus curiae* op te treden.

De hoofdrol wordt echter door de ondernemingen zelf gespeeld. Zij liggen door hun handelingen en standpunten aan de basis van nieuwe vraagstukken en ontwikkelingen in het mededingingsrecht. Zij zijn de werkelijke marktspelers die de concurrentie vorm geven. Daarbij hebben zij telkens zelf de keuze in wier schoenen ze zullen treden, die van *the good, the bad or the ugly*.

Axel Desmedt
Voorzitter Belgische Mededingingsautoriteit (BMA)

03

a. Basisprincipes van het mededingingsrecht

De basisprincipes van het mededingingsrecht zijn op Europees niveau vervat in de artikelen 101 en 102 van het Verdrag over de Werking van de Europese Unie (VWEU) en op Belgisch niveau in de artikelen IV.1 en IV.2 van het Wetboek van Economisch Recht (WER).

Ze verbieden mededingingsbeperkende afspraken die ondernemingen sluiten, ook in het kader van een federatie, alsook mededingingsbeperkende beslissingen die door een federatie worden genomen voor of in samenspraak met haar leden (artikel 101 VWEU en artikel IV.1 WER). Voorts verbieden zij het misbruiken van een machtspositie (artikel 102 VWEU en artikel IV.2 WER).

Naast het verbod op mededingingsbeperkende afspraken en het verbod op het misbruik van een dominante positie, maakt concentratiecontrole een wezenlijk deel uit van het mededingingsrecht. De Europese Commissie en de Belgische Mededingingsautoriteit (BMA) hebben de bevoegdheid om controle uit te oefenen op de groei van ondernemingen door middel van fusies en overnames. De principes zijn op Europees niveau vervat in de Concentratieverordening (Verordening 139/2004) en de Uitvoeringsverordening (Verordening 2023/914). Op Belgisch niveau zijn de basisprincipes vervat de artikelen IV.6-IV.11 WER.

Bovenstaande principes zijn van toepassing op een brede waaier aan activiteiten van federaties. Belangrijk daarbij is dat de algemeen geformuleerde principes breed worden geïnterpreteerd. Zo kunnen ook niet-bindende afspraken, aanbevelingen en adviezen onder het concept 'afspraken' vallen. Daarnaast is het niet relevant of die afspraken op papier staan of niet. Ook het feit dat bepaalde van de aanbevelingen of beslissingen niet worden opgevolgd of toegepast door de leden van een federatie, is in de regel niet relevant voor de beoordeling van het inbreuk makend karakter en de mogelijke sancties.

De rechtsvorm van federaties of de plaats waar ze vergaderen of hun beslissingen nemen, heeft verder ook geen invloed op het al dan niet inbreuk makend karakter van een bepaalde praktijk. Het is immers de inhoud van de praktijk en de plaats waar zich de gevolgen voordoen die van doorslaggevend belang zijn voor het inbreuk makend karakter ervan.

b. Sancties voor federaties en haar leden

i. Administratieve geldboetes

De BMA kan boetes opleggen aan federaties en hun leden die een inbreuk pleegden op het mededingingsrecht.

Sinds 2006 bestaat in België de mogelijkheid dat een federatie onafhankelijk van haar leden een sanctie oploopt. Zowel voor de berekening van de boete als voor het bepalen van de maximumboete speelt de factor omzet een rol. Sinds 2022 is het duidelijk dat voor de berekening van de omzet van de federatie de som wordt genomen van de omzet van elk lid dat actief is op de betrokken markt. Er wordt dus niet gekeken naar de eigenlijke omzet van de federatie, die vaak louter de som is van de ledenbijdragen. Een correctie op de omzet wordt toegepast wanneer een geldboete niet alleen aan de federatie, maar ook aan haar leden wordt opgelegd. In dat geval wordt de omzet van de leden aan wie een geldboete wordt opgelegd niet in aanmerking genomen bij de berekening van de (maximale) geldboete van de federatie.

Het is verder belangrijk om aan te stippen dat, wanneer een geldboete wordt opgelegd aan een federatie op basis van de omzet van haar leden en deze federatie insolvent is, zij verplicht is om van haar leden bijdragen te vragen om de geldboete te betalen.

ii. Persoonlijke aansprakelijkheid van betrokken personen

België voorziet niet alleen in boetes voor ondernemingen en hun federaties, maar ook voor natuurlijke personen die betrokken zijn bij bepaalde kartelinbreuken. Zij kunnen een administratieve boete oplopen van 100 tot 10.000 euro. De Europese Commissie heeft op dit moment niet de bevoegdheid om een boete op te leggen aan natuurlijke personen.

iii. Overige sancties

Federaties moeten naast geldboetes en persoonlijke aansprakelijkheid rekening houden met bijkomende juridische risico's bij een inbreuk op het mededingingsrecht:

- De beslissingen van een federatie zijn nietig als ze in strijd zijn met het mededingingsrecht.
- De leden kunnen worden uitgesloten van overheidsopdrachten.
- Een onderzoek vergt veel tijd van een federatie en haar leden.
- Een federatie en haar leden kunnen worden geconfronteerd met private schadevergoedingsacties.
- Wanneer een autoriteit een onderzoek start, belemmert dat vaak de goede werking van de federatie en is dat nefast voor de reputatie van de federatie en haar leden.

- a. Ontmoetingsplaats van concurrenten
- b. Organisatie en werkingsregels van Federaties
- c. Typische federatie-activiteiten

04

a. Ontmoetingsplaats van concurrenten

Als ontmoetingsplaats voor concurrenten worden federaties van ondernemingen rechtstreeks geconfronteerd met de strengheid en de risico's van het mededingingsrecht. Alle contacten tussen concurrenten kunnen namelijk aanleiding geven tot concurrentiebeperkingen en onder de verbodsbepalingen van het mededingingsrecht vallen. Hierbij mag niet uit het oog worden verloren dat sommige mededingingsbeperkingen tussen concurrenten tot de zwaarste inbreuken worden gerekend.

Het is dus van belang dat concurrenten in het kader van hun federatie geen contacten hebben of afspraken maken die mededingingsrechtelijk niet kunnen. Het voorgaande impliceert uiteraard niet dat het lidmaatschap van een federatie en het ontmoeten van concurrenten op zich verboden is. Het lidmaatschap van een federatie creëert soms wel ten onrechte een vals gevoel van veiligheid ten aanzien van het mededingingsrecht. De regel is nochtans eenvoudig. Wat concurrenten buiten de federatie niet kunnen of mogen op grond van het mededingingsrecht, is en blijft verboden als het gebeurt binnen het kader van de federatie.

-> Voorbeelden

- *Prijsafstemmingen (inclusief timing van aanpassingen, marges ...), de verdeling van markten, de verdeling van klanten, het beperken van de productie of de verkopen en het vervalsen van aanbestedingsprocedures zijn klassieke en zeer ernstige inbreuken op het mededingingsrecht. Hiervoor worden de allerhoogste boetes opgelegd. Het feit dat dit soort afspraken binnen een federatie wordt gemaakt of door een federatie wordt gesteund of goedgekeurd, verandert hier niets aan.*
- *Bijeenkomsten van concurrenten om een vakbeurs te organiseren of om input te geven bij een nieuw wetsontwerp zijn in se niet mededingingsbeperkend. Ze zouden dat wel kunnen worden als men in dat kader gevoelige informatie uitwisselt of andere concurrentiebeperkende afspraken maakt.*

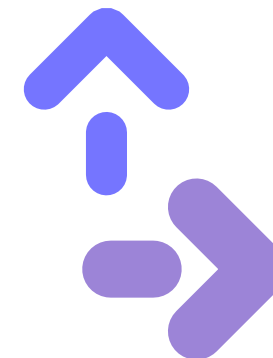
FEDERATIES EN MEDEDINGINGSREGELS

b. Organisatie en werkingsregels van federaties

In principe zijn federaties vrij om hun organisatie en werkingsregels te bepalen. Als het lidmaatschap van een federatie echter van belang is voor de concurrentiepositie van de ondernemingen van de sector, is het mededingingsrecht van toepassing op de procedures en regels die de toetreding tot (en in voorkomend geval de uitsluiting uit) de federatie regelen.

Het zou bijvoorbeeld mededingingsrechtelijk een probleem kunnen stellen als nieuwkomers op de markt of buitenlandse spelers zonder objectieve rechtvaardiging van het lidmaatschap worden uitgesloten, of meer algemeen als de toetredings- en uitzettingsregels niet transparant en discriminerend zijn. Afhankelijk van de marktsituatie zullen ze op objectieve en redelijk verantwoorde principes moeten gebaseerd zijn, inclusief een beroepsprocedure in geval van afwijzing. Om mededingingsrechtelijke problemen te vermijden, is het stellig aan te raden de statuten en reglementen van de federatie die deze aangelegenheid beheersen te toetsen.

Gezien federaties een ontmoetingsplaats voor concurrenten zijn, is het ook nuttig in goede werkingsregels te voorzien. Die regels gelden niet enkel voor plenaire vergaderingen, maar ook voor voorbereidende vergaderingen of vergaderingen van werk- of stuurgroepen. Bijlage bevat een handige checklist als nuttige leidraad bij de organisatie van federatievergaderingen.

c. Typische federatie-activiteiten

Veel activiteiten en taken die traditioneel door federaties worden uitgevoerd – en die door hun leden worden verwacht – raken aan het mededingingsrecht. Hoewel die activiteiten op zich niet verboden zijn, is het van groot belang om zorgvuldig te waarborgen dat de mededingingsregels worden nageleefd. Het is essentieel om de nodige voorzorgsmaatregelen te treffen. En het is mogelijk dat bepaalde aspecten van de activiteiten aan beperkingen onderhevig zijn.

i. Informatie-uitwisseling

Federaties vormen vaak een belangrijke bron van informatie voor hun leden. De rol die de federatie hierbij speelt is erg uiteenlopend. Zo kan ze louter als forum dienen waar de informatie wordt aangeboden, maar kan ze ook actief deelnemen door informatie te verzamelen en te delen met de leden. De federatie kan daarenboven een rol spelen bij de informatieverwerking, al dan niet met behulp van derden, of fungeren als 'black box'¹.

Mededingingsautoriteiten erkennen dat informatie-uitwisseling kan leiden tot efficiëntieverbeteringen. Ze zien er echter nauwgezet op toe dat de contacten tussen concurrenten niet verhinderen dat ze hun economische handelswijze zelfstandig bepalen, en in tegendeel aanleiding geven tot mededingingsvoorwaarden die niet overeenstemmen met de normale werking van de betrokken markt.

Kernbezorgdheden

Algemeen gesteld zijn er twee kernbezorgdheden van mededingingsautoriteiten in het kader van de uitwisseling van informatie tussen leden van een federatie.

Een eerste kernbezorgdheid is dat de informatie-uitwisseling leidt tot een heimelijke verstandhouding tussen de leden-concurrenten. Het mededingingsrecht verbiedt om die reden de uitwisseling van commercieel gevoelige informatie tussen concurrenten die de onzekerheid wegneemt over hun individuele marktgedrag. In het bijzonder wanneer de

uitwisseling betrekking heeft op toekomstig marktgedrag op het gebied van prijzen of hoeveelheden, is de kans uiterst groot dat de uitwisseling niet toegelaten is. Dat type informatie-uitwisseling moet dus eenvoudigweg worden vermeden. Daarnaast is informatie-uitwisseling verboden die een merkbaar negatieve impact zal hebben op de werking van de markt, door één (of meer) van de concurrentieparameters te beïnvloeden. Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan over informatie rond prijszetting, productie, kwaliteit, diversiteit en innovatie, maar ook loonvoorwaarden kunnen als een concurrentieparameter worden beschouwd.

Een tweede kernbezorgdheid is dat ondernemingen die niet (mogen) deelnemen aan de informatie-uitwisseling hierdoor concurrentieel nadeel oplopen. Als de federatie een legitieme informatie-uitwisseling organiseert, waarbij de toegang tot de informatie van strategisch belang is, zal er bijgevolg nauwgezet moeten worden gewaakt over de voorwaarden om aan de uitwisseling deel te nemen en toegang te hebben tot de resultaten ervan.

-> Voorbeeld

De federatie organiseert een informatieverzamelingsoefening van de grootste leden, aggregereert de informatie en deelt die met de deelnemende leden. Kleinere leden worden niet uitgenodigd om informatie te delen, en krijgen ook geen toegang tot de resultaten. Als de leden hierdoor concurrentieel nadeel leiden, zal er in de regel sprake zijn van een inbreuk op het mededingingsrecht.

Ongeacht de rol die de federatie speelt, zal er dus nauwgezet op moeten worden toegezien dat de informatiedeling tussen en met de leden gebeurt in overeenstemming met het mededingingsrecht. In dat kader is het van belang om in te zoomen op informatie die als commercieel gevoelig wordt beschouwd, alsook op de manier waarop de uitwisseling wordt opgezet.

¹ Een black box-functie houdt in dat de federatie de ontvangen informatie niet als zodanig deelt met de leden en dus vertrouwelijk houdt en er verder voor zorgt dat de leden enkel informatie ontvangen die voldoet aan de mededingingsrechtelijke vereisten (bv. door de informatie te anonimiseren of te aggregeren).

- a. Ontmoetingsplaats van concurrenten
- b. Organisatie en werkingsregels van Federaties
- c. Typische federatie-activiteiten

04

FEDERATIES EN MEDEDINGINGSREGELS

Commercieel gevoelige informatie

Het schoolvoorbeeld van *commercieel gevoelige informatie* is prijsinformatie, zoals huidige of toekomstige prijzen of onderliggende elementen die bepalend zijn voor de prijs. Andere voorbeelden zijn informatie over kosten, capaciteit, productie, hoeveelheden, klanten, marktaandeel of elementen van de strategie (o.a. de investeringsstrategie) van een onderneming die anders niet zomaar aan een concurrent zouden worden bekendgemaakt. Informatie die over het algemeen niet als commercieel gevoelig wordt aangemerkt is bijvoorbeeld informatie met betrekking tot het algemeen functioneren of de toestand van een bedrijfstak, openbaar beleid of regelgeving of niet-vertrouwelijke technische kwesties die relevant zijn voor de bedrijfstak in het algemeen.

Daarenboven wordt *publieke informatie*, beschikbaar via openbaar toegankelijke bronnen, in de regel niet als commercieel gevoelig bestempeld. Publieke informatie kan dus zonder probleem door de federatie met haar leden worden gedeeld. Het verstrekken van bijkomende informatie kan de uitwisseling echter alsnog problematisch maken. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de informatie in meer granulaire vorm of frequenter dan publiek beschikbaar wordt uitgewisseld of wanneer de federatie bepaalde opmerkingen toevoegt.

-> Voorbeeld

De federatie kan met haar leden publiek beschikbare marktresultaten delen. Echter, wanneer de federatie die informatie in statistieken giet of op basis hiervan bepaalde prognoses deelt met de leden, zal moeten worden nagegaan of die bijkomende informatie het marktgedrag van de federatieleden concreet kan beïnvloeden en dus een mededingingsrechtelijk probleem stelt.

De uitwisseling van *historische informatie* vormt evenmin een probleem. Dat is het geval wanneer de informatie dusdanig oud is dat de uitwisseling ervan geen invloed meer heeft op het toekomstige marktgedrag van de leden van de federatie. In de praktijk wordt de scheidingslijn tussen historische en niet-historische informatie vaak vastgeprikt op één jaar. Deze termijn ligt echter niet vast. Afhankelijk van de concrete feitelijke omstandigheden (o.a. de context en de sector) kan een kortere of langere termijn aangewezen zijn. Elementen die hierbij kunnen meespelen zijn onder meer de marktkenmerken, de gebruikelijke frequentie van de onderhandelingen in de sector en de ouderdom van de informatie waarop in de sector doorgaans wordt vertrouwd bij een zakelijke beslissing.

De uitwisseling van *geaggregeerde informatie* verkleint de kans dat de mededinging wordt beperkt. Dat is het geval wanneer het herleiden van de informatie naar bepaalde leden moeilijk of onzeker genoeg is, of waarbij de gegevens worden samengevoegd over verschillende producten die tot verschillende markten behoren. Het is hierbij wel van belang erover te waken dat de informatie niet alsnog individualiseerbaar is. Dat laatste is bijvoorbeeld het geval wanneer slechts voor een beperkt aantal ondernemingen gegevens worden verwerkt en de ontvanger met behulp van zijn eigen gegevens of andere publiek beschikbare informatie de positie van de andere ondernemingen alsnog vrij nauwkeurig kan inschatten.

-> Voorbeeld

De federatie kan historische informatie verzamelen van de leden om input te leveren op de voorgenomen regelgeving. Wanneer die informatie dermate oud is dat ze geen invloed meer zal hebben op de strategie van de leden, dan zal de informatie vrij door de federatie kunnen worden verzameld, en kunnen de resultaten ook met de leden worden gedeeld. Wanneer dat niet het geval is, zal de federatie moeten zorgen dat de leden de informatie van de andere leden niet ontvangen.

- a. Ontmoetingsplaats van concurrenten
- b. Organisatie en werkingsregels van Federaties
- c. Typische federatie-activiteiten

Het begrip 'uitwisseling'

De uitwisseling zelf wordt ruim opgevat. Het omvat zowel het bilateraal en multilateraal overmaken van informatie als data-uitwisselingsregelingen (zoals de toegang tot een gemeenschappelijke database). Bovendien worden eenzijdige bekendmakingen beschouwd als informatie-uitwisseling wanneer de ontvanger de informatie heeft gevraagd, of die op zijn minst aanvaardt. Het is daarom van belang om ook eenzijdige informatiedeling door één lid te monitoren, en eventueel actie te ondernemen. Die actie bestaat erin de informatie te verwijderen en de verzender van de informatie aan te schrijven met de uitdrukkelijke boodschap dat dergelijke informatie niet kan worden toegezonden.

Verder kan ook een niet-rechtstreekse informatie-uitwisseling een inbreuk vormen op het mededingingsrecht. Federaties doen soms een beroep op een derde (bv. een informatiebedrijf of consultant) om de informatie-uitwisseling te organiseren of te begeleiden, of faciliteren zelf informatie-uitwisseling tussen leden. Dat verandert de spelregels niet. Het inschakelen van een derde maakt mededingingsrechtelijk niet meer toelaatbaar dan anders het geval zou zijn. Bovendien kan die derde worden betrokken in het mededingingsrechtelijk verhaal als hijzelf onwettige daden stelt of faciliteert, en ook worden beboet. Anderzijds kan de federatie of een derde er wel voor zorgen dat de individuele informatie die wordt verzameld niet voor de andere leden toegankelijk wordt, door als 'clean team' of black box te fungeren.

→ Voorbeeld

De federatie creëerde een whatsapp-groep om het bespreken van praktische punten te vergemakkelijken. Een lid maakt gebruik van de groep om aan te geven hoe het zijn prijsstrategie zal aanpassen naar aanleiding van nieuwe regelgeving. Het delen van die informatie zal worden beschouwd als de uitwisseling van commercieel gevoelige informatie, en de leden zullen worden geacht hun gedrag hieraan aan te passen, tenzij zij zich uitdrukkelijk distantiëren.

Het voorbeeld toont aan dat een correcte mededingingsrechtelijke toetsing van informatie-uitwisseling cruciaal is, maar tegelijk complex kan zijn. De concrete kenmerken van de informatie en de manier van uitwisseling, maar ook de marktomstandigheden hebben een cruciale impact op de beoordeling van de toelaatbaarheid ervan. Bovendien kunnen eventuele wijzigingen in de marktomstandigheden noodzaken tot heroverweging van de analyse en het toegepaste systeem. Gezien informatie-uitwisseling vaak een van de essentiële taken van de federatie vormt, is het belangrijk dat bij de minste twijfel een mededingingsrechtelijke toetsing wordt doorgevoerd.

Technologische ontwikkelingen

Een recente wijziging in de marktomstandigheden zijn de technologische ontwikkelingen, waaronder de rol van algoritmes en AI. Mededingingsautoriteiten monitoren het gebruik van die tools. Ze zullen erover waken dat ze niet worden ingezet voor mededingingsbepkende doeleinden. Prijsalgoritmes kunnen bijvoorbeeld aanzienlijke efficiëntievoordelen bieden, aangezien snel kan worden gereageerd op marktontwikkelingen, maar ze vergroten tegelijk het risico op afstemming. Dat wordt 'collusie door code' genoemd, en zou kunnen leiden tot boetes voor de gebruikers van het algoritme. Ook op het vlak van AI zijn er heel veel mogelijkheden en opportuniteiten, onder meer inzake verhoogde efficiëntie. Denk maar aan AI-applicaties om een black box-oefening te coördineren. Opnieuw is de keerzijde van de medaille dat het gebruik van AI ook mededingingsrechtelijke risico's met zich meebrengt.

→ Voorbeeld

Een federatie doet een aanbeveling aan haar leden om een bepaald prijsalgoritme te gebruiken. Via dat algoritme gebeuren de prijsaanpassingen door de leden in de praktijk gelijkmatig en zo goed als gelijktijdig. Zowel de federatie als de leden handelen hierdoor in principe in strijd met het mededingingsrecht.

ii. Concrete aanbevelingen

Federaties zijn uitstekend geplaatst om praktische aanbevelingen met hun leden te delen. Vaak is hiermee op mededingingsrechtelijk vlak niets aan de hand. Zo kan een federatie haar leden vrij adviseren om gebruik te maken van steunmaatregelen die door de overheid werden uitgevaardigd om milieuvriendelijke investeringen te stimuleren. Ook toegelaten is dat een federatie lobbywerk doet bij de overheid om bijvoorbeeld een wetswijziging te verkrijgen of commentaar te leveren op een wetsontwerp. Federaties zijn vaak ideaal geplaatst om concrete effecten van een maatregel of een last op bijvoorbeeld de winstgevendheid van de sector onder de aandacht van de overheid te brengen. Wel is het van belang er altijd over te waken dat dit gebeurt zonder dat de leden individueel elkaars informatie kennen of moeten uitwisselen.

Aanbevelingen die een impact kunnen hebben op het concurrentiegedrag van de leden (bv. op parameters zoals prijs, kwaliteit, diversiteit en innovatie) vallen echter wel binnen de invloedssfeer van de mededingingsregels. Een schoolvoorbeeld is de aanbeveling van een federatie aan haar leden om bepaalde marktprijzen te hanteren of bepaalde prijsevoluties te volgen. Zo'n aanbeveling is mededingingsrechtelijk zonder meer verboden. Het feit dat het niet om een effectieve afspraak tussen de leden gaat of om een bindende beslissing van de federatie, doet hieraan geen afbreuk. Zelfs een niet-bindende aanbeveling wordt gevat door het verbod, want ze is van dien aard dat ze het marktgedrag van de leden kan beïnvloeden. Het is hierbij bovendien irrelevant of de aanbeveling al dan niet wordt gevolgd.

Het is bovendien zonder belang op welke manier de aanbeveling wordt gedaan. Het is de aanbeveling op zich en niet de wijze waarop ze wordt gecommuniceerd die het eventueel mededingingsrechtelijk probleem veroorzaakt. Of de aanbeveling de vorm aanneemt van een formeel document, een e-mail of een mondelinge boodschap maakt dus geen enkel verschil.

→ Voorbeeld

Een federatie vraagt geregeld input aan haar leden over hun belangrijkste kostenfactoren. Voor een aantal van die factoren kan de federatie zich ook richten tot publieke bronnen. Aan de hand van de aldus verzamelde informatie stelt de federatie een indexcijfer vast. Ze informeert alle leden van de gemiddelde evolutie van de kosten en beveelt hen aan de prijzen met een bepaald percentage (dat met de gemiddelde kostenstijging overeenstemt) te verhogen. Die praktijk is mededingingsrechtelijk niet toegelaten.

iii. Gedragscodes

Het opstellen van gedragscodes is een gebruikelijke activiteit van federaties van ondernemingen. Het gaat hierbij over de klassieke schriftelijke codes die de leden ondertekenen, maar ook minder formele besluiten of instructies aan de leden. De doelstellingen (bv. het verbeteren van het imago van de betrokken sector) zijn doorgaans perfect gerechtvaardigd.

Federaties moeten er wel over waken dat gedragscodes geen onderdak bieden aan verboden mededingingsbeperkende afspraken. Gedragscodes mogen immers niet dienen om de concurrentie op de markt aan banden te leggen. Gedragscodes die aanzetten tot 'gezonde concurrentie' (bv. het afraden om al te lage prijzen te hanteren, of het aanraden om elkaars verkoopgebieden te respecteren) komen al snel in aanvaring met het mededingingsrecht. Gedragscodes die de handelingen van de leden buiten de federatie beperken, bijvoorbeeld door beperkingen op te leggen met betrekking tot het lidmaatschap van een andere federatie, kunnen ook problematisch zijn. Om die reden wordt een gedragscode best vanuit mededingingsrechtelijk perspectief getoetst.

→ Voorbeelden

- *In een voor het overige niet voor kritiek vatbare gedragscode wordt een bepaling opgenomen die de leden van een federatie aanzet om geen onlinereclame te voeren. Die bepaling brengt de gedragscode in principe in aanvaring met het mededingingsrecht.*
- *Er zijn wettelijke bepalingen die oneerlijke handelspraktijken verbieden. Een federatie zal mogelijk te ver gaan als het bepaalde concrete invullingen geeft aan algemene bepalingen die in de wet staan, of die verder gaan dan de wet voorschrijft. Een voorbeeld is een gedragscode die 'verkoop met verlies' totaal verbiedt, daar waar de wet dit in bepaalde omstandigheden wel toelaat.*
- *Het reglement van een sportfederatie die haar leden verbiedt om deel te nemen aan een competitie die niet door die federatie werd goedgekeurd, zal in veel gevallen in strijd zijn met de mededingingsregels. Sportbonden met (quasi-)regulerende macht over hun markt moeten die gebruiken in overeenstemming met het mededingingsrecht.*

- a. Ontmoetingsplaats van concurrenten
- b. Organisatie en werkingsregels van Federaties
- c. Typische federatie-activiteiten

04

iv. Gestandaardiseerde algemene voorwaarden en modelcontracten

Leden vragen hun federaties vaak om gestandaardiseerde algemene voorwaarden of modelcontracten op te stellen. Die vorm van dienstverlening is niet per se strijdig met het mededingingsrecht. Toch moeten de concrete inhoud van de door de federatie opgestelde documenten en de afspraken of aanbevelingen in verband met het gebruik ervan grondig worden onderzocht om het eventuele risico van een inbreuk op het mededingingsrecht te beoordelen.

De basisvraag daarbij is of de voorgestelde tekst een invloed kan hebben op het concurrentiegedrag van de leden. Voor tal van clausules is dit doorgaans niet het geval en stelt er zich geen mededingingsprobleem. Zo zal een voorstel van een definitie van bepaalde technische begrippen in de regel geen impact hebben op de concurrentie op de markt, maar er wel toe bijdragen dat de algemene voorwaarden of het modelcontract geen onnodige interpretatieproblemen opleveren.

Anders is het gesteld met modelclausules die de concurrentiële parameters aanbelangen. Aangezien prijs de concurrentiefactor bij uitstek is, is het noodzakelijk om voorstellen op dit vlak altijd mededingingsrechtelijk te toetsen en ook na te gaan welke aanbevelingen de federatie formuleert met betrekking tot het gebruik van de clausule. Eenzelfde voorzichtigheid is ook aangewezen wanneer bepaalde standaardvoorwaarden worden overeengekomen die de inhoud van het eindproduct bepalen, aangezien dat een negatieve impact kan hebben op innovatie en de productkeuze van de klanten.

FEDERATIES EN MEDEDINGINGSREGELS

Afhankelijk van de specifieke kenmerken van de markt, kunnen daarnaast nog andere concurrentiefactoren van belang zijn voor het concurrentiegedrag van de leden, zoals garantieperiodes of betaaltermijnen. Verder is ook voor een aanbeveling over bedragen of percentages van voorschotten of schadevergoedingen een gedetailleerde mededingingsrechtelijke toetsing vereist.

Tot slot is het aan te bevelen ervoor te zorgen dat de algemene voorwaarden of modelcontracten vrij toegankelijk zijn, zeker wanneer ze veel gebruikt worden in de sector.

-> Voorbeeld

Een federatie wordt gevraagd om een gedetailleerde prijsaanpassingsclausule uit te werken die zij aan de leden zal aanbevelen. Als de formule het relatieve gewicht van verschillende kostenfactoren bepaalt op basis van niet-publieke gegevens (vooral de kostprijsgegevens van leden) is dit initiatief in principe strijdig met het mededingingsrecht.

- a. Ontmoetingsplaats van concurrenten
- b. Organisatie en werkingsregels van Federaties
- c. Typische federatie-activiteiten

04

FEDERATIES EN MEDEDINGINGSREGELS

v. Technische normen, duurzaamheidsnormen en kwaliteitslabels

Binnen federaties worden regelmatig technische normen uitgewerkt of kwaliteitslabels gecreëerd. Ook duurzaamheidsnormen die regels, richtsnoeren of kenmerken voor producten en productiemethoden bevatten ten aanzien van duurzaamheidsmaatstaven (bv. milieueffecten, eerbiediging van mensenrechten, dierenwelzijn, enz.) winnen aan populariteit. Op zich stelt dat geen mededingingsrechtelijk probleem. Als hiermee echter enige beperking van de mededinging gepaard gaat, dringt een verdere toetsing zich wel op. Onderstaande aandachtspunten kunnen hiervoor nuttig zijn.

Normen of kwaliteitslabels die worden gebruikt om prijsafspraken, de toewijzing van markten of klanten, beperkingen van de productie of beperkingen van de kwaliteit of innovatie te verhullen zijn in ieder geval strijdig met het mededingingsrecht. Zo zijn overeenkomsten tussen marktspelers over de doorrekening aan klanten van hogere kosten omwille van de duurzaamheidsnormen verboden.

Normen en kwaliteitslabels stellen verder ernstige mededingingsrechtelijke problemen als ze kaderen binnen een ruimer plan om de mededinging tussen actuele of potentiële concurrenten aan banden te leggen. In dit kader worden de mogelijke uitschakeling van prijsconcurrentie, de uitsluiting van innovatieve technologieën en de uitsluiting of discriminatie van bepaalde marktspelers in het bijzonder, als problematisch beschouwd. Dat zou onder omstandigheden bijvoorbeeld het geval kunnen zijn als een federatie van producenten druk uitoefent op de distributiekkanalen om enkel die producten te verkopen die aan de door de federatie vastgelegde normen of kwaliteitsvoorwaarden voldoen, of wanneer een federatie (al dan niet samen met haar leden en andere organismen) normen of technische goedkeuringen of voorwaarden opstelt die er louter op gericht zijn de introductie van concurrerende producten af te remmen.

Tot slot, wanneer een bepaalde norm of kwaliteitslabel (eventueel de facto) een industriestandaard wordt, zullen marktdeelnemers en nieuwkomers vaak aan de gestelde vereisten moeten voldoen om te kunnen concurreren op de markt. In die situatie zal het belangrijk zijn dat de specificaties zo open mogelijk worden geformuleerd en dat alle spelers op een redelijke en niet-discriminerende manier toegang kunnen hebben tot, en gebruik kunnen maken van, de specificaties.

-> Voorbeeld

Een federatie werkt een kwaliteitslabel uit voor bepaalde milieuvriendelijke toestellen (en voert hiervoor publiciteit in de media). Ze bepaalt echter dat toestellen ingevoerd vanuit een andere lidstaat van de EU sowieso niet in aanmerking komen voor dit label. Dat creëert vanuit mededingingsrechtelijk oogpunt een probleem van territoriale discriminatie.

vi. Beurzen en salons

Tal van federaties organiseren periodiek een beurs of salon waarop de leden hun activiteiten kunnen voorstellen. Aangezien dit soort van evenement concurrenten fysiek samenbrengt en er in de marge vaak vergaderingen van de federatie worden georganiseerd, zal het van belang zijn dat er duidelijke werkingsregels zijn, zodat er geen ongeoorloofde praktijken plaatsvinden. In bijlage zijn een aantal vuistregels opgenomen die als inspiratie kunnen dienen.

Het succes van een beurs of salon kan er verder toe leiden dat het recht om aan het evenement te mogen deelnemen een belangrijke concurrentiële waarde heeft. Als dat het geval is, moet de federatie waakzaam zijn dat de voorwaarden die ze oplegt om deel te nemen niet op een ongeoorloofde manier bepaalde marktspelers uitsluiten. Zo kan in de praktijk worden gevraagd dat een deelnemer gedurende een bepaalde periode voor en na het evenement niet aan concurrerende beurzen deelneemt, of wordt een bepaalde aanwezigheid op de markt (bijvoorbeeld op het vlak van marktaandeelen) vereist. De mededingingsrechtelijke toetsing van dit soort voorwaarden zal van geval tot geval moeten gebeuren. Het is daarom nuttig om vooraf na te gaan of er zich op dit vlak geen mededingingsrechtelijke problemen stellen.

-> Voorbeeld

Een federatie organiseert een jaarlijkse beurs die, gezien haar jarenlange succes maar ook het tijdstip van de beurs, de deelnemers toelaat om het grootste deel van de contracten voor het daaropvolgend jaar vast te leggen. De federatie laat zonder enige redelijke verantwoording geen uit andere EU-lidstaten afkomstige nieuwkomers toe tot de beurs. Op die manier wordt het voor deze nieuwe spelers aanzienlijk bemoeilijkt om in België voet aan de grond te krijgen. De weigering zal in strijd zijn met het mededingingsrecht.

04

1. WOORD VOORAF

2. INLEIDING

3. BASISPRINCIPES

-> 4. FEDERATIES EN MEDEDINGINGSREGELS

a. Ontmoetingsplaats van concurrenten

b. Organisatie en werkingsregels van Federaties

c. Typische federatie-activiteiten

5. CONCURRENTIEWAAKHONDEN

6. PRAKTISCH

7. SLOTBESCHOUWING

8. CHECKLIST

vii. Aankoop- en verkoopgroeperingen

Een federatie kan haar leden laten genieten van kostenbesparingen door het creëren van een aankoopgroepering. Een mededingingsrechtelijke toetsing is bij de minste twijfel aangewezen om uitsluitel te bieden dat er zich geen mededingingsrechtelijke problemen stellen. Afhankelijk van de marktsituatie zouden er onder meer problemen kunnen rijzen als de aankoopgroepering bepaalde marktdeelnemers doelbewust uitsluit, de groepering aanzienlijke aankoopmacht zou hebben, de leden niet (of slechts gedeeltelijk) vrij zouden zijn om buiten de aankoopgroepering aan te kopen, of het ingekochte product een bijzonder groot deel van de kost van het eindproduct van de leden uitmaakt.

Verkoopgroeperingen daarentegen kunnen sneller problematisch zijn, omdat zij al snel tot bijvoorbeeld prijsafstemming of uniforme verkoopvoorwaarden kunnen leiden. Er zijn echter ook voorbeelden van gezamenlijke verkoop die mededingingsrechtelijk werden toegelaten (al dan niet onder voorwaarden). Een gekend voorbeeld is de gezamenlijke verkoop van de tv-rechten voor sportcompetities. Opnieuw zal het van belang zijn een mededingingsrechtelijke analyse uit te voeren. Een goede onderbouwing van de voordelen van dergelijke gezamenlijke verkoop en de inperking van de nadelen is een wezenlijk deel van die analyse.

Tot slot zal er bij een legitieme aan- of verkoopgroepering telkens over moeten worden gewaakt dat de informatie die in dat kader wordt uitgewisseld in overeenstemming is met het mededingingsrecht. Vaak wordt gewerkt met clean teams om mededingingsrechtelijke problemen te vermijden.

-> Voorbeeld

Een federatie sluit een kaderovereenkomst met een beveiligingsfirma waardoor de leden die van de diensten van die firma gebruikmaken een scherpe prijs krijgen. Onder voorbehoud van zeer uitzonderlijke omstandigheden zal dat initiatief niet op enig mededingingsrechtelijk bezwaar stuiten.

- a. Overzicht
- b. De Europese Commissie
- c. De nationale mededingingsautoriteiten (NMA's)
- d. De nationale rechterlijke instanties
- e. Het Europees Hof van Justitie

05

WIE ZIJN DE CONCURRENTIEWAAKHONDEN?

a. Overzicht

Mededingingsautoriteiten zijn over het algemeen gespecialiseerde administratieve organen. Op Europees niveau is de Europese Commissie bevoegd. Op nationaal niveau verzekeren nationale mededingingsautoriteiten (NMA's) de handhaving van het mededingingsrecht.

Parallel met de Europese Commissie en de NMA's zijn ook de gewone rechtscolleges (nationale hoven en rechtbanken) en arbiters bevoegd om het mededingingsrecht toe te passen, in de context van concrete geschillen die bij hen aanhangig worden gemaakt.

b. De Europese Commissie

De mededingingsautoriteit van de Europese Unie is de Europese Commissie. Met de tenuitvoerlegging van de Europese mededingingsregels is een bijzondere dienst belast: het directoraat-generaal Concurrentie, of DG COMP.

Als transnationale autoriteit is de Europese Commissie het best geplaatst om te beslissen over zaken met belangrijke grensoverschrijdende effecten. Ze is niet enkel bevoegd om dergelijke zaken te onderzoeken, maar ook om bindende beslissingen te nemen en geldboeten op te leggen.

c. De nationale mededingingsautoriteiten (NMA's)

i. Algemeen

De Europese Commissie wordt bijgestaan door NMA's die de Europese mededingingsregels en de nationale mededingingsregels toepassen. Die autoriteiten bestaan in alle landen van de EU. Ze beschikken over bevoegdheden die vergelijkbaar zijn met die van de Europese Commissie.

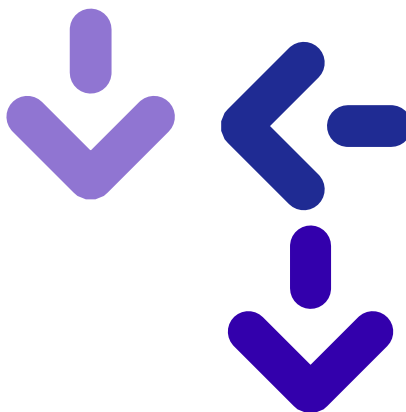
ii. De Belgische Mededingingsautoriteit (BMA)

In België is de Belgische Mededingingsautoriteit (BMA) de bevoegde mededingingsautoriteit. Sinds 6 september 2013 is de BMA een autonome dienst met rechtspersoonlijkheid.

De BMA onderzoekt en beboet mededingingsbeperkende praktijken, zoals kartels en misbruiken van machtspositie. De BMA ziet verder ook toe op fusies en overnames die welbepaalde omzetzempels overschrijden. Sinds 2020 is de BMA eveneens bevoegd voor het handhaven van de wetgeving omtrent misbruik van economische afhankelijkheid. Tot slot werd de BMA in 2023 in het kader van de klokkenluiderswet aangeduid als bevoegde autoriteit om meldingen te ontvangen van inbreuken op nationale en Europese mededingingsregels.

Onder welbepaalde voorwaarden kan een beroep worden gedaan op de voorzitter van de BMA om via een zogeheten informele zienswijze bevestiging te krijgen van de rechtsgeldigheid van een bepaalde voorgenomen praktijk. De BMA heeft ondernemingen en federaties ook uitgenodigd om voorgenomen initiatieven rond duurzaamheid met haar af te toetsen. Daarbuiten bestaan er evenwel geen procedures (zoals een aanmeldingsprocedure) die het mogelijk maken om de rechtsgeldigheid van bepaalde initiatieven op voorhand te laten bevestigen.

Tot slot, de BMA is niet bevoegd voor praktijken die oneerlijke concurrentie uitmaken of handelingen die in strijd zijn met eerlijke handelspraktijken, zoals verkoop met verlies, uitverkoop, openbare verkopen, vergelijkende reclame en op afstand gesloten overeenkomsten.

- a. Overzicht
- b. De Europese Commissie
- c. De nationale mededingingsautoriteiten (NMA's)
- d. De nationale rechterlijke instanties
- e. Het Europees Hof van Justitie

05

d. De nationale rechterlijke instanties

i. Algemeen

De hoven en rechtbanken van de lidstaten spelen eveneens een rol bij de toepassing van de mededingingsregels. De nationale rechters moeten namelijk, in het kader van concrete geschillen waarover ze moeten beslissen, de nationale en/of Europese regels inzake mededingingsbeperkende afspraken of misbruik van machtspositie toepassen. Ze hebben, bijvoorbeeld, de mogelijkheid om de nietigheid van overeenkomsten vast te stellen, aan de klagers schadevergoeding toe te kennen of om de stopzetting van een illegale praktijk te bevelen.

ii. Beroep tegen beslissingen van de BMA

Het Marktenhof is de beroepsinstantie bevoegd om beroepen tegen beslissingen van de BMA te behandelen. Het Marktenhof zijn de 'kamers voor marktzaken', opgericht in het hof van beroep in Brussel.

Prejudiciële vragen over de interpretatie van het Belgisch mededingingsrecht kunnen aan het Hof van Cassatie worden voorgelegd. Dat Hof is ook bevoegd voor voorzieningen in cassatie tegen arresten van het Marktenhof. Deze voorziening in cassatie is beperkt tot rechtsvragen.

iii. Amicus curiae

De mededingingsautoriteiten kunnen de hoven en rechtbanken schriftelijke opmerkingen (*amicus curiae*) voorleggen. Evenzo kunnen de nationale rechters een advies of informatie vragen aan de Europese Commissie of aan de NMA's.

WIE ZIJN DE CONCURRENTIEWAAKHONDEN?

e. Het Europees Hof van Justitie

Beslissingen van de Europese Commissie kunnen worden aangevochten voor het Gerecht in Luxemburg². Het Hof van Justitie behandelt hogere voorzieningen tegen arresten van het Gerecht. Deze hogere voorziening is beperkt tot rechtsvragen.

Nationale hoven en rechtbanken kunnen bovendien prejudiciële vragen voorleggen aan het Hof van Justitie met betrekking tot de interpretatie van de mededingingsregels.

- a. Huiszoeken
- b. Verzoek om inlichtingen
- c. Klachten
- d. Meldingen van klokkenluiders

06

HOE KOMT EEN FEDERATIE PRAKTISCH IN CONTACT MET HET MEDEDINGINGSRECHT?

Dit deel geeft vier situaties weer waarin een federatie of haar leden in contact kunnen komen met het mededingingsrecht en de mededingingsautoriteiten. De procedures en praktijken van de Europese Commissie en de BMA gaan uit van gemeenschappelijke principes, maar er zijn ook verschillen. Een aantal hiervan wordt hieronder kort aangestipt.

a. Huiszoeken

De bevoegdheid van een mededingingsautoriteit om huiszoeken uit te voeren is ongetwijfeld een van de meest in het oog springende aspecten van het mededingingsrecht. Het is op dat punt dat het mededingingsrecht zijn procedurele tanden toont. Die bevoegdheid is uiteraard begrensd door de wet. Hieronder volgt een kort overzicht van de belangrijkste principes.

Wie?

De inspecteurs van de BMA mogen in het kader van een onderzoek naar inbreuken op het mededingingsrecht huiszoeken verrichten. In het jargon spreekt men van *dawn raids*. Een inspecteur van de BMA zal zelden alleen een huiszoeking doen. Vaak gaat het om een team van inspecteurs in functie van de omvang van de onderneming of federatie waar de huiszoeking plaatsvindt. De BMA kan een beroep doen op IT-experten. Dat zal quasi altijd het geval zijn, door de grote IT-focus tijdens een inval. De inspecteurs kunnen zich bovendien laten bijstaan door politieagenten. Het team van inspecteurs staat onder de leiding van een *auditeur* van de BMA. Hij is verantwoordelijk voor het correcte verloop van de huiszoeking.

Ook de inspecteurs van de Europese Commissie kunnen, in het kader van een onderzoek naar inbreuken op het Europese mededingingsrecht, overgaan tot huiszoeken. Wanneer de Europese Commissie een huiszoeking verricht in België kan ze daarbij de hulp inroepen van de BMA.

Wat?

Dat een huiszoeking een verregaande inmenging in het functioneren van een federatie uitmaakt, hoeft geen betoog. Ze verstoort de normale gang van zaken en eist intern de aandacht op van managers, bestuurders en vaak ook de CEO of voorzitter.

Een federatie of een lid die/dat bezoek krijgt van de Europese Commissie of de BMA kan best de volgende waarborgen in het achterhoofd houden.

- **Ten eerste** moet de auditeur, dat is de inspecteur die het team leidt, een specifiek *opdrachtbevel* hebben. Dat is een document waarop het voorwerp en het doel van de huiszoeking duidelijk vermeld staan. Op die manier worden duidelijke grenzen getrokken waarbinnen de inspecteurs moeten opereren tijdens de huiszoeking.
- **Ten tweede** kan enkel tot een huiszoeking worden overgegaan als de inspecteurs vooraf beschikken over een machtiging van een onderzoeksrechter. Dat vormt, naast het opdrachtbevel, een bijkomende waarborg voor de federatie die of het lid dat wordt bezocht. Een onderzoeksrechter zal immers enkel een huiszoekingsbevel afleveren wanneer de inspecteurs van de BMA over voldoende concrete en gedetailleerde aanwijzingen over het bestaan van een inbreuk beschikken. Een federatie doet er goed aan om altijd naar dat mandaat te vragen en zich ervan te vergewissen dat alle bedrijfsgegevens correct zijn.
- **Ten derde** heeft een federatie, net als een onderneming, tijdens een huiszoeking recht op juridische bijstand. De federatie kan zich laten bijstaan door een advocaat of een bedrijfsjurist. Echter, de inspecteurs zijn niet verplicht om te wachten tot juridische bijstand ter plaatse is alvorens met de huiszoeking te starten. In de praktijk zullen de inspecteurs een korte tijd wachten zodat een advocaat of bedrijfsjurist ter plaatse kan komen.
- **Ten vierde** gelden er bijzondere voorwaarden over de manier waarop de inspecteurs documenten kunnen doorzoeken. Het principe is hier dat de inspecteurs enkel de documenten of inlichtingen kunnen kopiëren die verband houden met het onderzoek. Daarom specificeren het opdrachtbevel en de machtiging van de onderzoeksrechter het voorwerp van het onderzoek. De inspecteurs mogen dus niet speuren naar om het even welke inbreuk die het lid of de federatie eventueel zou hebben begaan. Dergelijke *fishing expeditions* zijn niet toegelaten.

06

Waar?

De inspecteurs kunnen overgaan tot huiszoeken in de beroeps- en bedrijfslokalen (waaronder vervoersmiddelen), maar ook in de privéwoningen van de betrokken bestuurders of werknemers. Dat onderscheid is, in het bijzonder voor kleinere federaties waarvan de maatschappelijke zetel soms is gevestigd in de privéwoning van een van de bestuurders, niet steeds eenduidig te trekken. De toegenomen telewerk mogelijkheden vergroten bovendien de kans dat de autoriteit het nodig acht om een huiszoeking te doen in privéwoningen. Het spreekt voor zich dat een onderzoek in een privéwoning eveneens de privésfeer van de betrokken werknemer of bestuurder raakt.

Het is ook denkbaar dat de private computer en smartphone van de bestuurder, die deels worden gebruikt voor de federatieactiviteiten, worden onderzocht.

Een huiszoeking door de BMA is enkel mogelijk tussen 8.00 u. en 18.00 u. Bij een huiszoeking door de Europese Commissie geldt er geen tijdsbeperking.

Welke documenten?

Inspecteurs zullen doorgaans ter plaatse (al dan niet elektronische) kopieën maken van de relevante documenten. Aan het lid of de federatie kan worden gevraagd om hiervoor ondersteunend personeel ter beschikking te stellen.

Documenten, in elektronische of papieren vorm, kunnen enkel worden gekopieerd wanneer ze binnen het bereik van het onderzoek vallen (*in scope*). Volgende documenten kunnen daarentegen niet worden meegenomen:

- Documenten die buiten het bestek van het onderzoek vallen en aldus *out of scope* zijn. In geval van betwisting zal de auditeur, steeds in aanwezigheid van de federatie of het lid, onderzoeken of de kwalificatie die door het lid wordt voorgesteld, kan worden gevolgd.
- Documenten die gedekt zijn door vertrouwelijkheid van de correspondentie tussen een advocaat en zijn cliënt.
- De adviezen van bedrijfsjuristen die lid zijn van het Instituut voor bedrijfsjuristen (IBJ). Dit laatste geldt echter niet voor een onderzoek door de Europese Commissie.

HOE KOMT EEN FEDERATIE PRAKTISCH IN CONTACT MET HET MEDEDINGINGSRECHT?

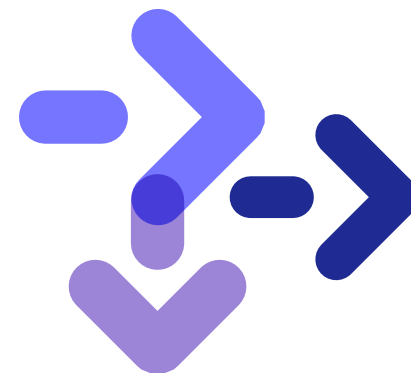
Ondervraging van medewerkers

De inspecteurs kunnen in het kader van hun opdracht de verantwoordelijken en de medewerkers van een federatie of lid ondervragen. Ook hier geldt de beperking dat ze zich tijdens de ondervraging moeten beperken tot vragen over feiten of documenten die verband houden met het onderzoek. Zo is het de inspecteurs toegestaan de medewerkers te ondervragen over de interne organisatie en werking van de onderneming. Vragen die leiden tot zelf-incriminatie van de betrokkene, de federatie of het lid, moeten niet worden beantwoord.

De inspecteurs zullen de antwoorden optekenen in een proces-verbaal dat achteraf wordt opgesteld en waarvan de bezochte federatie of het lid een kopie ontvangt. Het is belangrijk het ontwerp van proces-verbaal grondig na te kijken en eventuele opmerkingen over te maken. Dat document wordt immers toegevoegd aan het dossier.

Verzegeling van lokalen

In sommige gevallen zullen de inspecteurs meerdere dagen nodig hebben voor het verzamelen van de nodige informatie. In dat geval zullen ze bepaalde bedrijfslokalen en computers verzegelen en de volgende dag terugkomen. Het is belangrijk dat het personeel op de hoogte is dat bepaalde lokalen zijn verzegeld en waarom dergelijke verzegeling niet mag worden verbroken. Het verbreken van een zegel, per ongeluk of opzettelijk, kan immers worden beschouwd als een inbreuk op de medewerkingsplicht van de federatie en een belangrijke boete tot gevolg hebben.

06

Medewerking

Tijdens een huiszoeking wordt volledige medewerking aan het onderzoek geëist (wat echter niet betekent dat men zichzelf moet beschuldigen). Het is in het belang van de federatie/het lid om mee te werken met de inspecteurs. Dat houdt bijvoorbeeld in dat geen bewijsmateriaal mag worden vernietigd (waaronder e-mails en whatsapp-berichten). Het niet-meewerken aan een onderzoek kan worden bestraft met een geldboete.

b. Verzoek om inlichtingen

Naast een huiszoeking kan een mededingingsautoriteit ook informatie en bewijsmateriaal verzamelen via een verzoek om inlichtingen. Het is belangrijk dat de ontvangst van een verzoek om inlichtingen niet per definitie betekent dat een federatie/lid verdacht wordt van een inbreuk op het mededingingsrecht. Leden of federaties die een verzoek om inlichtingen ontvangen, kunnen het voorwerp uitmaken van een onderzoek, maar dat is niet altijd het geval. Het staat de mededingingsautoriteit immers vrij om nuttige informatie op te vragen bij andere ondernemingen of federaties dan deze die concreet worden onderzocht. De BMA heeft ook de bevoegdheid om een verzoek om inlichtingen uit te sturen alvorens een formeel onderzoek te starten.

Verzoeken om inlichtingen worden onder andere gebruikt om een globaal beeld te krijgen van een markt in het kader van een onderzoek. De mededingingsautoriteiten wensen daarom inlichtingen te bekomen van een brede waaier van spelers op het terrein, bijvoorbeeld klanten, concurrenten of leveranciers. Het verzoek om inlichtingen moet dan ook worden gezien als een instrument om feitelijke gegevens te verzamelen.

Wat?

De wet stelt dat de inspecteurs, binnen de grenzen van het onderzoek, alle noodzakelijke inlichtingen kunnen inwinnen bij de betrokken ondernemingen. Het verzoek om inlichtingen bestaat in de praktijk uit een vragenlijst die ondernemingen moeten beantwoorden binnen een vooropgestelde termijn.

Er bestaan twee varianten van het verzoek om inlichtingen:

- Een *gewoon verzoek* om inlichtingen;
- Een *gemotiveerde eis* om inlichtingen.

HOE KOMT EEN FEDERATIE PRAKTISCH IN CONTACT MET HET MEDEDINGINGSRECHT?

Het verschil tussen beide is niet onbelangrijk.

Het antwoord op een *gewoon verzoek* om inlichtingen is in principe vrijwillig.

Een *gemotiveerde eis* om inlichtingen is dwingender. Het valt sterk aan te raden om ook bij ontvangst van een gewoon verzoek om inlichtingen, medewerking te verlenen en tijdig en correct te antwoorden op de vragenlijst. Als een *gewoon verzoek* om inlichtingen onbeantwoord blijft, bestaat de kans dat dezelfde vragenlijst korte tijd later in de bus valt maar ditmaal onder de vorm van een gemotiveerde eis om inlichtingen. Bovendien kan de BMA een boete opleggen voor het verhinderen van het onderzoek.

Een foutief of onvolledig antwoord op een gewoon verzoek om inlichtingen of een gemotiveerde eis om inlichtingen kan worden bestraft met een geldboete. In bepaalde gevallen kan de BMA ook dwangsommen opleggen.

Wie?

Zowel de BMA als de Europese Commissie kunnen verzoeken om inlichtingen versturen. Verzoeken om inlichtingen kunnen aan ondernemingen (de leden), federaties of aan natuurlijke personen worden gericht.

c. Klachten

Een derde manier waarop federaties of hun leden in contact kunnen komen met het mededingingsrecht, is door de indiening van een klacht bij een mededingingsautoriteit. Wanneer een federatie of haar leden menen dat bepaalde praktijken mededingingsrechtelijk niet pluis zijn, kunnen ze klacht neerleggen bij een mededingingsautoriteit.

Wie kan een klacht indienen?

Elke *natuurlijke persoon of een rechtspersoon die een rechtmatig belang heeft* kan een klacht indienen bij een mededingingsautoriteit. Heeft een federatie een *rechtmatig belang* als niet zijzelf maar wel haar leden schade ondervinden als gevolg van een inbreuk op de mededingingsregels, ook al wordt zij niet rechtstreeks door het gedrag geraakt? Het antwoord luidt: ja. Op voorwaarde dat zij gerechtigd is de belangen van haar leden te

06

vertegenwoordigen. Een federatie kan met andere woorden geen klacht indienen voor activiteiten die schade veroorzaken aan ondernemingen waarvoor zij niet als vertegenwoordiger optreedt.

Gevolg van een klacht

De klachten worden, op Belgisch niveau, altijd ingediend bij de auditeur-generaal. Er is geen standaardformulier, maar de klager kan als basis het zogenoemde [Formulier C van de Europese Commissie](#) gebruiken.³ Een klager doet er goed aan eerst informeel contact op te nemen met de auditeur-generaal om te polsen naar de bereidheid om een onderzoek te starten op basis van de voorgenomen klacht. De loutere indiening van een klacht impliceert niet dat een onderzoek zal worden geopend.

De auditeur die een zaak behandelt kan immers, net zoals het parket in een strafonderzoek, beslissen om **geen gevolg** te geven aan een klacht en die te seponeren. De auditeur beschikt hierbij over een ruime beoordelingsmarge. Alvorens een zaak te seponeren kan de BMA beslissen om de klager te horen. Dat is echter geen verplichting.

Wanneer het auditoraat van de BMA beslist **om gevolg** te geven aan een klacht zal het een onderzoek voeren naar de vermeende inbreuk. Het onderzoek naar de vermeende inbreuk vindt plaats zowel *à charge* als *à decharge*. Het starten van een onderzoek betekent niet dat een inbreuk is vastgesteld. Hiervoor is altijd een beslissing van de BMA vereist.

Beroep tegen seponering van klacht en toegang tot rechter

Als het auditoraat een klacht seponereert, kan de klager tegen de sepotbeslissing beroep aantekenen bij het Mededingingscollege.

Bij afwijzing van de klacht kan de indiener zich bovendien altijd wenden tot de gewone rechter. De klager heeft dan wel het nadeel dat hij zelf de bewijslast draagt en geen beroep kan doen op de onderzoeksbevoegdheden die eigen zijn aan het auditoraat.

HOE KOMT EEN FEDERATIE PRAKTISCH IN CONTACT MET HET MEDEDINGINGSRECHT?

d. Meldingen van klokkenluiders

Eind 2022 stelde de BMA een meldingslijn voor klokkenluiders in die toelaat snel, veilig en anoniem gedragingen te melden die een inbreuk kunnen vormen op de mededingingsregels. Als iemand bijvoorbeeld het slachtoffer is van een mededingingsbeperkende handeling, getuige is geweest van een verdachte praktijk, informatie heeft over een mogelijke overtreding van de mededingingsregels of op een markt abnormale of onregelmatige ontwikkelingen vaststelt, kan die via de meldingslijn contact opnemen met de BMA.

Die lijn vormt een aanvulling op de clementieregeling die door de BMA is opgesteld. De clementieregeling maakt het voor ondernemingen mogelijk om een volledige of gedeeltelijke vrijstelling van geldboeten te verkrijgen als zij het bestaan van een geheim kartel melden en gedurende het hele onderzoek met de BMA samenwerken.

07

ALGEMENE SLOTBESCHOUWING

Sinds de publicatie van de eerste brochure *'Federaties van ondernemingen en de mededingingsregels'* in 2009 stond het mededingingsrecht niet stil. Meer dan andere rechtstakken is het mededingingsrecht een materie in constante evolutie. De algemene formulering van de regels maakt immers dat ze door de praktijk van de Europese en Belgische mededingingsautoriteiten constant worden bijgesteld. Met [deze vierde](#) herziene versie hopen we dan ook de kennis van de lezer niet enkel op te frissen maar ook aan te vullen.

Aan de hand van een reeks relevante voorbeelden van wat federaties van ondernemingen mogen en niet mogen, wil deze gids de federaties bewust maken van de risico's die verbonden zijn aan de toepassing van de mededingingsregels.

In geen enkel opzicht pretendeert deze gids volledig te zijn. Hij kan niet in de plaats komen van juridisch advies op basis van een grondige economische, casuïstische en feitelijke analyse. Deze gids wil enkel bij de federaties de belangrijkste principes van het mededingingsrecht onder de aandacht brengen en de lezer de juiste reflexen bijbrengen.

Met het oog op een optimale dienstverlening aan haar leden moet een federatie ervoor zorgen het mededingingsrecht altijd na te leven en haar leden tevens alert te maken voor de regels. Als er onzekerheid bestaat of een bepaald initiatief of een bepaalde praktijk de toets van het mededingingsrecht kan doorstaan, is het noodzakelijk om vooraf de situatie te evalueren.

Terwijl bepaalde praktijken absoluut niet door de beugel kunnen, waaronder het maken van prijsafspraken binnen de federatie, roepen tal van activiteiten van een federatie ofwel geen mededingingsrechtelijke vragen op of kunnen zij slechts in specifieke omstandigheden tot problemen leiden. Om dat te kunnen beoordelen is vaak een geval-per-geval-analyse aangewezen. De juridische en economische afweging die het mededingingsrecht in een dergelijke situatie vereist, maakt de toetsing weliswaar complexer, maar is absoluut noodzakelijk voor een correcte analyse. Bij enige twijfel of bepaalde activiteiten van de federatie en/of haar leden toegelaten zijn onder het mededingingsrecht, is het aangegeven dat nader juridisch te (laten) verifiëren.

08

CHECKLIST: HOE EEN
FEDERATIEVERGADERING ORGANISEREN?

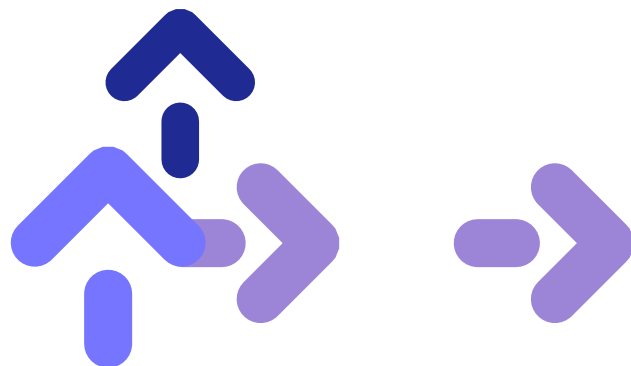
Een goed georganiseerde federatievergadering volgt een aantal spelregels. Ze sluiten niet uit dat er zich in de concrete praktijk nog mededingingsproblemen kunnen voordoen. De spelregels gelden echter als een minimumwaarborg dat de vergaderingen met voldoende oog voor de mededingingsregels worden gevoerd.

De spelregels worden best gevolgd voor alle mogelijke types van federatievergaderingen (met inbegrip van voorbereidende vergaderingen of vergaderingen van werk- of stuurgroepen).

1

Voorafgaand aan de vergadering:

- Bezorg voldoende vroeg op voorhand een agenda (incl. deelnemerslijst) met de onderwerpen die zullen worden besproken. Het doel van de vergadering moet duidelijk zijn.
- Vermijd zoveel mogelijk onvoldoende precieze onderwerpen op de agenda (zoals 'varia', 'AOB' (*any other business*), *tour de table* of 'algemene rondvraag').
- De documenten/presentaties die zullen worden gedeeld moeten op voorhand worden nagekeken (bijvoorbeeld door het juridische team).
- Als een mededingingsrechtelijk gevoelig thema op de agenda wordt geplaatst, win dan vooraf advies in of verwijder het thema totdat advies is ingewonnen.
- Duid een verantwoordelijke aan om te monitoren of de gesprekken in overeenstemming met het mededingingsrecht verlopen.

2

Tijdens de vergadering:

- Start de vergadering met een compliance reminder.
- Volg de agenda nauwgezet.
- Als niet-geagendeerde thema's aan bod komen, verwijst die dan naar een volgende vergadering, tenzij zonder meer duidelijk is dat ze geen mededingingsrechtelijke vragen oproepen.
- Zorg dat getrouwe notulen worden opgesteld zodat naderhand op die basis kan worden aangetoond wat wel en wat niet werd besproken op de vergadering.
- Als een deelnemer een 'gevaarlijk' thema aan bod brengt (zoals prijzen, kosten of andere commercieel gevoelige informatie), stop dan het gesprek meteen en maak aan de deelnemer duidelijk dat de federatie en de andere leden zich distantiëren van het thema. Maak hiervan melding in de notulen.
- Als ondanks die interventie de discussie over het thema toch nog doorgaat, breek dan de vergadering af en maak hiervan melding in de notulen.
- Als over een thema dat mededingingsrechtelijk van belang is advies werd ingewonnen bij een advocaat, volg dan uitdrukkelijk zowel de inhoud van dit advies, als de door de advocaat aanbevolen vorm waarin met dit advies kan worden omgesprongen. Dat laatste is van belang om het vertrouwelijke karakter van het advies te vrijwaren.

3

Na of buiten de vergadering:

- Voer geen gesprekken na of buiten de vergadering die niet op de vergadering zelf mochten worden gevoerd.
- Maak de ontwerp-notulen over aan de leden zodat die kunnen nagaan of ze voldoende gedetailleerd en volledig zijn.
- Als pas na de vergadering blijkt dat thema's aan bod kwamen of werden besproken tijdens de vergadering die mededingingsrechtelijke vragen oproepen, neem dan contact op met een gespecialiseerd advocaat om na te gaan hoe de risico's best kunnen worden ingeperkt.

LEDEN-SECTORFEDERATIES VAN HET VBO

Zo'n 40 toonaangevende sectorfederaties zijn lid van het VBO en vertegenwoordigen meer dan driekwart van de economische activiteit in ons land.

EFFECTIEVE LEDEN

TOETREDENDE LEDEN

VBO FEB

Verbond van Belgische Ondernemingen
Fédération des Entreprises de Belgique

Het VBO, dé stem van de ondernemingen in België, staat – via een 40-tal lid-bedrijfsfederaties – voor meer dan 50.000 kleine, middelgrote en grote ondernemingen die 75% van de tewerkstelling in de private sector voor hun rekening nemen. Onze leden zorgen voor 80% van de export en creëren 2/3 van de toegevoegde waarde in ons land. Als enige overkoepelende interprofessionele werkgeversorganisatie vertegenwoordigen we ondernemingen uit de drie gewesten van ons land.

vbo-feb.be

